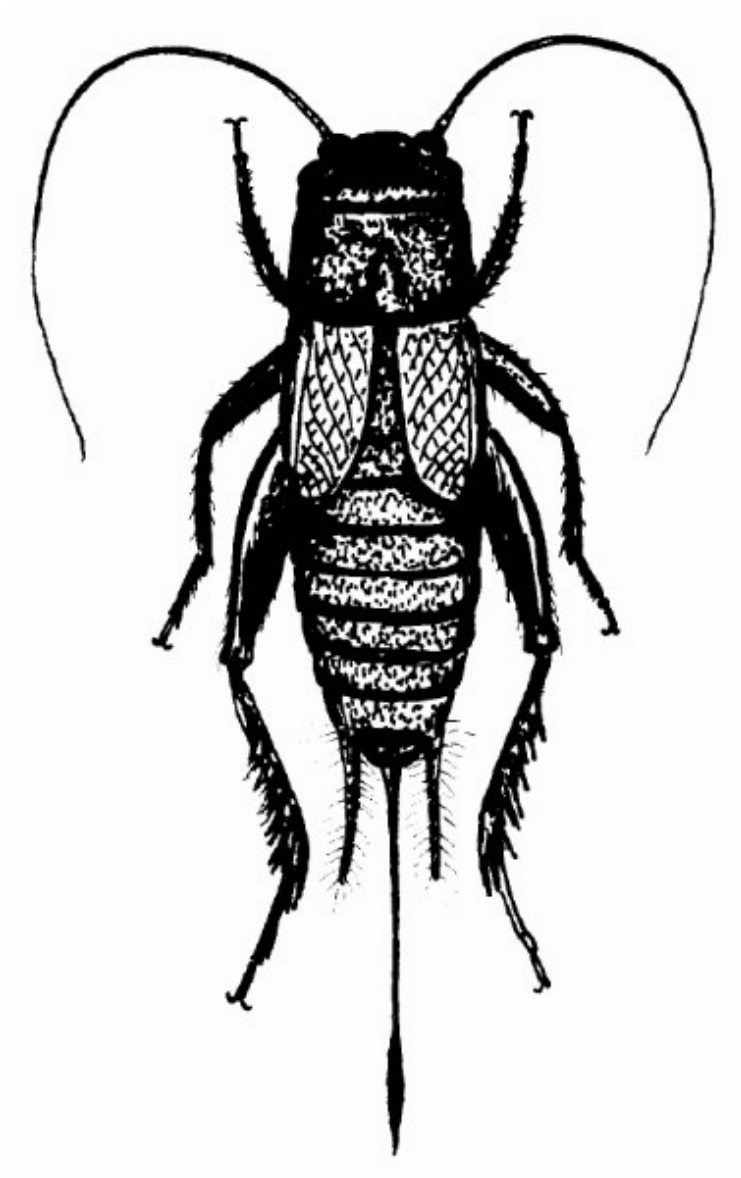

Rovarász Híradó

A Magyar Rovartani Társaság tájékoztatója
51. szám, 2008. október

Tartalom:

Rovarász elődeink — Gyűjtőutak, beszámolók — Hirdetés —
Sajtófigyelő MRT-hírek — Rövid hírek

Rovarász Híradó

a Magyar Rovartani Társaság
negyedéves tájékoztatója

A tájékoztatóban megfogalmazott vélemények nem minden esetben tükrözik a Szerkesztőbizottság és a Magyar Rovartani Társaság vezetőségének álláspontját.

A Rovarász Híradót alapította 1989-ben: Dr. Nagy Barnabás

Felelős szerkesztő: Haltrich Attila (HA)

Szerkesztőbizottság: Balázs Klára (BK), Jenser Gábor (JG), Mészáros Zoltán (MZ), Merkl Ottó (MO), Nagy Barnabás (NB), Rozner István (RI), Szalóki Dezső (SzD), és Szöcs Gábor (SzG).

Szerkesztőség:

BCE, KeTK, Rovartani Tanszék,

1118 Budapest, Ménesi út 44.

Telefon: 4826072

drótposta: attila.haltrich@uni-corvinus.hu

Magyar Rovartani Társaság (MRT)

1088 Budapest, Baross utca 13.

www.magyarrovartanitarsag.hu

A Magyar Rovartani Társaság célja és feladata a rovaran általános művelése, elsősorban a magyarországi rovarvilág kutatása és vizsgálata, valamint a rovarani ismeretek terjesztése.

Elnökség (2008)

Elnök: dr. Vig Károly

I. alelnök: dr. Merkl Ottó

II. alelnök: dr. Szöcs Gábor

Titkár: Nádai László

Szerkesztő: dr. Merkl Ottó

Pénztáros: Szalóki Dezső

Ellenőr: Simonyi Sándor

Jegyző: Rahmé Nikola

Ülések – a nyarat kivéve – minden hónap harmadik péntekén a BCE Kertészettudományi Karán, az „A” épület A/4 termében (Budapest XI., Ménesi út 44), délután 4 órakor.

Illusztrációk

Címlapon: fekete tücsök (*Melanogryllus desertus*)

(Rajz: **Pataki Ervin**)

Már sokszor elgondolkodtam azon, hogy végül is hányan vagyunk tagjai a Magyar Rovartani Társaságnak? A ciklusról ciklusra átvett, időnként frissített listák alapján több százan. De ha valaki végigszámolja az aláírásokat a vendégkönyvben, bizony ritkán talál alkalmanként több mint 50-60 aláírást (résztevőt), melyek 80%-a megegyezik szinte mindegyik alkalommal. Ha a pénztárosunkat kérdezzük a befizetett tagdíjakról, a helyzet még kevésbé rózsás, hiszen sokszor olyan, rovarász berkekben közismert nevek is szerepelnek a hosszú évek óta tagdíjat nem fizetők sorában, akiknek valósággal szégyelljük megemlíteni a dolgot.

Hogy hogyan jön létre ez a nagyszámú „alvó tag”? Csak egy példa: folyamatosan veszünk fel olyan hallgatókat, akik, mivel rovarani témából írták a diplomamunkájukat, lelkesen beléptek a társaságba, esetleg egyszer elő is adtak, vagy pályáztak valamivel a Rovarászati Napokon. Aztán „elsodorta” őket innen az élet, mással foglalkoznak, tagdíjat már rég nem fizetnek.

Vannak tagtársak, akik megróttak, hogy miért küldöm olyanoknak is a RH digitális változatát, akik már rég nem fizettek tagdíjat. Mert semmibe sem kerül, válaszolom ilyenkor. Egyébként is a RH-kat bárki bármikor letöltheti a társaság honlapjáról.

Vannak ugyanakkor olyanok is, ők már tényleg kevesen vannak, akik formailag sem tagjai (már?) a Társaságnak, mégis „távolról” figyelnek bennünket és „inkognitójukat” csak néha fedik fel, amikor egy-egy formai vagy tartalmi hibára hívják fel a figyelmemet...

HA

Rovarász elődeink

Újabb Szent-Ivány dokumentumok Képek a múltból - Új Guineából

Egy szerencsés véletlen folytán sikerült hozzájutnom néhány olyan fényképhez, melyek még ez idáig ismeretlenek voltak a hazai tudománytörténelem számára. Ezeket szeretném most megosztani a Tagtársakkal. A képek pihenés és munka közben ábrázolják dr. Szent-Ivány Józsefet felesége, Mária és asszisztensei, kollégái társaságában wauí (Pápua-Új-Guinea) lakásában és annak kertjében, 1967-ben. Az eredeti képeket egykori új guineai munkatársa, a Sydneyben élő Phil Colman őrzi nagy, de sajnos már meglehetősen lepusztult állapotban lévő diaposzítív-gyűjteményében. Nekünk magyaroknak, kultúrkincsnek számítanak ezek a régi, megfakult diák, melyekről egy kedves, joviális tudós tekint ránk, és emlékeztet bennünket, hogy bizony jó magyarnak lenni, ha olyan honfitársakkal büszkélkedhetünk, mint amilyen ő volt.

Phil barátom nekem is kollégám volt, mintegy 22 éven át az Australian Museumban, de segítőkészsége, vendégszeretete által nem idegen az idelátogató magyar kollégák számára sem. Néhány évet töltött Új-Guineában, a Bishop Museum szolgálatában, s ez idő alatt jó barátságba került a Szent-Ivány házaspárral. Sok kellemes emléke fűződik ezekhez az évekhez, melyek közül talán a legkellemesebbek azok, melyek Mária asszony csodálatos magyar konyhaművészetéhez fűződnek. Az akkor még fiatal Phil dr. Szent-Iványban nem csak segítőkész, tudását szívesen megosztó, tiszteletre méltó tudós kollégát látott, hanem melegszívű atyai jó barátot is. Az új guineai vadonban otthont teremtő Szent-Ivány házaspár gondoskodó vendégszeretete révén az ausztrál fiatalember, ki addig talán még csak nem is hallott hazánkról, a legjobb véleményt alkotta a magyarokról. Ennek tanúbizonyságát is adta már jó néhányszor, amikor az idelátogató hazai kollégákat, kutatókat hasonló vendégszeretettel fogadta.

Szent-Ivány József Gyula Hubertus 1910. november 10-én született Budapesten. A rimaszombati gimnázium magyar tagozatán érettségizett, majd Bécsben és Budapesten folytatta tanulmányait. A nagytudású Dudich Endre professzor előadásait már határozott zoológus hivatástudattal hallgatta, s 1936-ban doktorált állattanból, földrajzból és ásványtanból. Még abban az évben a Természettudományi Múzeum munkatársa lett, mint gyakornok. Tudományos pályafutását a lepkék tanulmányozásával kezdte, s az elkövetkező évek során nagymértékben gyarapította a múzeum lepkegyűjteményét. Entomológiai tevékenysége sokrétű volt, többek között 1938-ban megalapított egy új állattani folyóiratot, a *Fragmenta Faunistica Hungarica*-t, s 1937-től 1944-szerkesztője volt a Magyar Rovartani Társaság hivatalos

folyóiratának, a *Folia Entomologica Hungarica*-nak. 1943-ban a Horthy Miklós Tudományegyetem (ma Szegedi Tudományegyetem) magántanára lett, de érdembeli múzeumi kinevezését (I. osztályú múzeumi segédőr) csak 1944-ben nyerte el. Ekkor már rendszeressé váltak a bombázások, fővárosunk szinte védtelen volt az egymást követő légitámadásokkal szemben. A múzeum, mint mindig, anyagi gondokkal küszködött, ezért

Szent-Ivány a saját költségén menekítette az egész nagylepke gyűjteményt Budapestről Tihanyba, gondolván, hogy ott biztonságosabb körülmények között fogja az a háború viszontagságait átvészelni. Ugyanakkor ő magát is elkapta a háború forgószele. Besorozták, s csapattestével, a benyomuló Vörös Hadsereg elől 1945-ben nyugatra távozott. Felesége, Mária asszony, aki Lakatos Géza (1890–1967) miniszterelnök leánya volt – itthon rekedt, s mint “osztályidegen”, végigszenvedte a kibontakozó kommunista rendszer kegyetlenkedéseit. Kilakoltatták, s csak a múzeumi kollégák közbenjárására sikerült Budapestre visszatérnie. Dr. Móczár László mellett dolgozott a Természettudományi Múzeum Állatárában, a Hártájszárnyú Gyűjteményben, egészen addig, míg végül is sikerült férje után mennie. Szent-Ivány József külföldön nyelvoktatással és fordítással foglalkozott 1950-ig, amikor is Ausztráliába települt át. Új hazájában szintén fordítással, tolmácsolással kereste kenyerét, majd állami tisztviselő lett. 1954-ben azonban ismét folytathatta tudományos munkásságát, amikor is entomológusi állást kapott az akkor ausztrál fennhatóság alatt álló Pápua-Új-Guineában. Az elkövetkező 12 év rendkívül termékenynek bizonyult. Szent-Ivány József nem íróasztal mellett kuksoló szobatudós volt, hanem agilis, fáradhatatlan terepmunkás, aki rövid időn belül otthon érezte magát a tetet-lelket próbáló trópusi őserdőkben, a fojtó levegőjű mocsarakban és a belső területek magas hegységeiben is. Hatalmas, több mint 100 ezer példányból álló rovargyűjteményt állított össze a főváros (Port Moresby) Konedobu nevű városrészében, az általa létrehozott Központi Entomológiai Intézetben. Később, a honolulu-i Bishop Museummal együttműködve megalapította a waiu entomológiai kutatóállomást, mely ma is úgy ismert, mint a “Szent-Ivány Laboratory” és az ország egyik leglényegesebb rovarani létesítménye. De munkássága nem csupán a rovarfauna feltárására és taxonómiai tanulmányokra szorítkozott. Nagy súlyt fektetett a mezőgazdasági rovarkártévkök tanulmányozására és az ellenük való védekezési módszerek kidolgozására, és kimagasló eredményeket ért el az ország legfontosabb haszonnövényeinek védelmében. A kókuszpálma, édesburgonya, táró, jam és sok egyéb trópusi növény ellenségeinek megismerése, s kártevéseik sikeres meggátolásának módszerei Szent-Ivány József munkásságához fűződnek.

1966-ban nyugdíjba ment, de ez nem jelentette azt, hogy nyugalomba is vonult. Mint a legtöbb elhivatott tudósember, Szent-Ivány József “nyugalomba vonulása” egy új, az eddiginél talán még elfoglaltabb, még aktívabb élet kezdetét jelentette. Visszaköltözött ugyan Ausztráliába, de évente felkereste szeretett Új-Guineáját, hogy alkalmanként néhány hétig-hónapig folytathassa ottani munkáját. Tevékenysége az entomológia sok területére terjedt ki, számos tudományos intézet kérte fel különböző kutatási projekteken való részvételre, több tudományos társaság választotta tiszteletbeli tagjává, jó néhány Új-Guineába vagy Ausztráliába érkező magyar kutató tanulmányútját segítette, dolgozatai jelentek meg magyarul, németül és angolul, s még arra is maradt ideje és energiája, hogy 1972–1974 között ő legyen a Bíró-Fenichel Emlékbizottság elnöke.¹ Számtalan érdeme közé tartozik az is, hogy Új-Guinea, Ausztrália és a környező szigetvilág

¹ Ennek a bizottságnak köszönhető, hogy a Bíró-Fenichel emléktábla és a két természetkutató domborműportréja felkerüljön a Port Moresby-i Egyetem falára.

csodálatos paradicsomlepkéi ma már teljes nemzetközi védelem (CITES) alatt állnak. Annak ellenére, hogy otthon “disszidensként” tartotta őt számon a fennálló hatalom, kapcsolatait a hazai kollégákkal, szakemberekkel hűségesen ápolta. Megtartotta, ápolta magyarságát itt, a “világ végén” – Ausztráliában is. A Szent-Ivány házaspár otthona mindig egy parányi szigete volt a magyar kultúrának, úgy a pápuák földjén, mind Dél-Ausztráliában. Szent-Ivány József sok kitüntetést, díszoklevelet és egyéb hivatalos elismerést kapott tudományos eredményeiért, s ezek közül a leglényegesebb az Ausztrália Rend volt, melyet 1985-ben II. Erzsébet nevében Dél-Ausztrália kormányzója nyújtott át részére az “Ausztráliában és a Csendes-óceán szigetvilágában végzett tudományos munkásságáért”. A hazai elismerés sem várathatott magára ezek után, s 1988-ban a Magyar Tudományos Akadémia – minden bizonnyal a közelgő politikai változások előszeleitől is

Balról: dr. Szent-Ivány, Joe Sedlacek, Dr. Lin Gressit, ismeretlen, Ted Fenner, ismeretlen, 1968. június.

bátorítva – 148. közgyűlésén tiszteletbeli tagjává választotta.

Balázs Dénes szavait idézve²:

“Nyugodtan állíthatjuk, hogy Szent-Ivány József a századforduló híres Új-Guineában gyűjtő zoológusának, Bíró Lajosnak modern kori méltó utóda.”

Most, mintegy húsz évvel ezelőtt, 1988. június 8-án

bekövetkezett halálának évfordulóján emlékezzünk hát rá büszkeséggel és szeretettel, őrizzük emlékét tisztelettel.

A mellékelt képek nem csak a Szent-Ivány házaspárt mutatják, hanem jó néhány más, nemzetközileg ismert és tisztelt természetkutatót is.

Mivel kezdetben a wau-i intézmény a Hawaii-i Bishop Museum igazgatása alatt állt, az ott dolgozó kutatók javarészt amerikaiak voltak. Csak a képeken láthatóakat említve:

Dr. Lin Gressit (Director of Entomology of Bishop Museum), Dr. Al Samuelson (koleopterológus, dr. Szent-Ivány távozása után átvette az intézmény vezetését) felesége Shirley Samuelson, Ray Straatman (lepkész), Richard Zweifel (herpetológus), Ted Fenner (entomológus, később Director of Entomology), Joe Sedlacek (manager of Wau Ecological Institute), felesége Maria Sedlacek, fia Joe Sedlacek jr.

Balról: ismeretlen, Maria Sedlacek, Joe Sedlacek Jnr., 1967

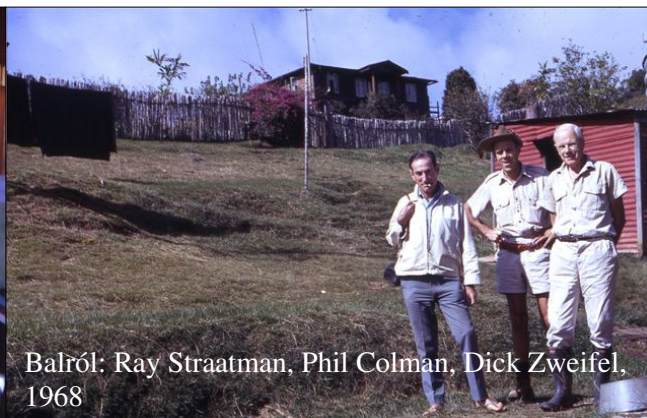

Balról: Joe Sedlacek, Maria Sedlacek, Phil Colman, ismeretlen, 1968

² Balázs Dénes szerk.: *Magyar Utazók Lexikona*. Budapest, Panoráma, 1993. 364. o.

Balról: Shirley Samuelson, Ray Straatman, Al Samuelson, 1968

Balról: Ray Straatman, Phil Colman, Dick Zweifel, 1968

Szomorú tény, hogy néhányuk már elköltözött erről a sártekéről, és most már az Örök Gyűjtőterületeken folytatja munkásságát. Már csak emléküket őrizhetjük.

Dr. Hangay György, Ausztrália

Gyűjtőutak, beszámolók

Rovarásztábor a Néra-szurdokban

(2008. július 6-13.)

A 2008-as Rovarásztábor több szempontból is a „legek” tábora volt: a résztvevők száma meghaladta a 70-et, és ennél is fontosabb, hogy a hallgatók száma elérte a 30-at, ami az elmúlt évek 10 alatti létszámához képest jelentős fordulat. Akárcsak tavaly, most is rovarász, botanikus szakemberek, gyűjtők kísérték el bennünket, akiknek köszönhetően az érdeklődők eredeti élőhelyükön ismerhették meg ennek a szubmediterrán környezetnek az élővilágát.

Az idei táborozás helyszínéül az Al-Duna környékét választottuk, pontosabban a „Beusnica-Néra Nemzeti Parkot”, ami a Budapest- Szeged - Temesvár - Oravica útvonalon érhető el. Akárcsak az elmúlt években, most is jó előre kinéztük a szállás, étkezési lehetőségeket, telefonon, levelezés útján tisztáztuk a részleteket, majd áprilisban le is utaztunk, hogy átadjuk az előleget és személyesen is ellenőrizzünk mindent.

A résztvevők többsége autóbusszal érkezett a tábor helyszínére (55), a többiek személygépkocsival. A Tisza Volán legnagyobb, 61 személyes buszát foglaltuk le, mivel a szervezés során volt, hogy az „előjelentkezők” száma meghaladta a 80-at. A buszhoz még járt egy utánfutó is, mivel a hallgatók, miután megtudták, hogy a sátrazás a napi szállásdíjnak csupán 10%-a, kevés kivételtől eltekintve, mind amellettt döntöttek. A többség a Szászkán található 28 személyes panzióba („Pensiunea Cheile Nerei”), egy családi nyaralóba, valamint a Szászkabányán (2,3 km-re az előbbtől), a Dora panzióban kaptak szállást (3500 Ft/éjszaka/fő). Most történt meg először, hogy a szállásadóink nem adtak semmilyen kedvezményt,

még a sofőrök szállását is nekünk kellett kifizetnünk. Így még többet jelentett a Kertészeti kar vezetésének jóvoltából kapott utazási támogatás (100 000 Ft). Az étkezést reggel és délben mindenki egyénileg oldotta meg az otthonról hozott (útközben vásárolt) anyagból, a meleg vacsorát viszont előre meg kellett rendelnünk, mivel a panzió konyhája nem tudott ennyi embert másként kiszolgálni. Az érkezésünk utáni első este közös sütögetést szerveztünk.

Egész napos (közel 30 km-es) túra keretében kerestük fel a „Bej-szemét” (egy vízkitörés, tulajdonképpen a Bej patak forrása), valamint a Beusnica vízesést. Szintén egész napos, hasonló hosszúságú út volt az a túra, amikor végigmentünk a Néra-szurdokon úgy, hogy a busz felvitt a Lokva-hegység gerincére, ahonnan leereszkedtünk a szoros bejáratához. Felejthetetlen élményben volt részük azoknak, akik megpróbálták lerövidíteni a Néra egyik kanyarulatát úgy, hogy közben többször kellett átkelniük a néhol meglehetősen mély folyón.

Ugyancsak meg kell említenünk a folyóban való napi fürdőzéseket, csónakkal való leereszkedést, volt, aki még a kvadozást is kipróbálta.

Estéknként késő éjszakáig két lepkész megvilágított lepedőjéhez csatlakozhattak az érdeklődők, a nappali lepkészeket, bogarászokat, orthopterológusokat követve pedig az adott taxonómiai csoportról lehetett ismereteket szerezni. Az általános beszámoló után Simonyi Sándor, dr. Kutasi Csaba és dr. Nagy Barnabás szakmai beszámolóját olvashatjuk:

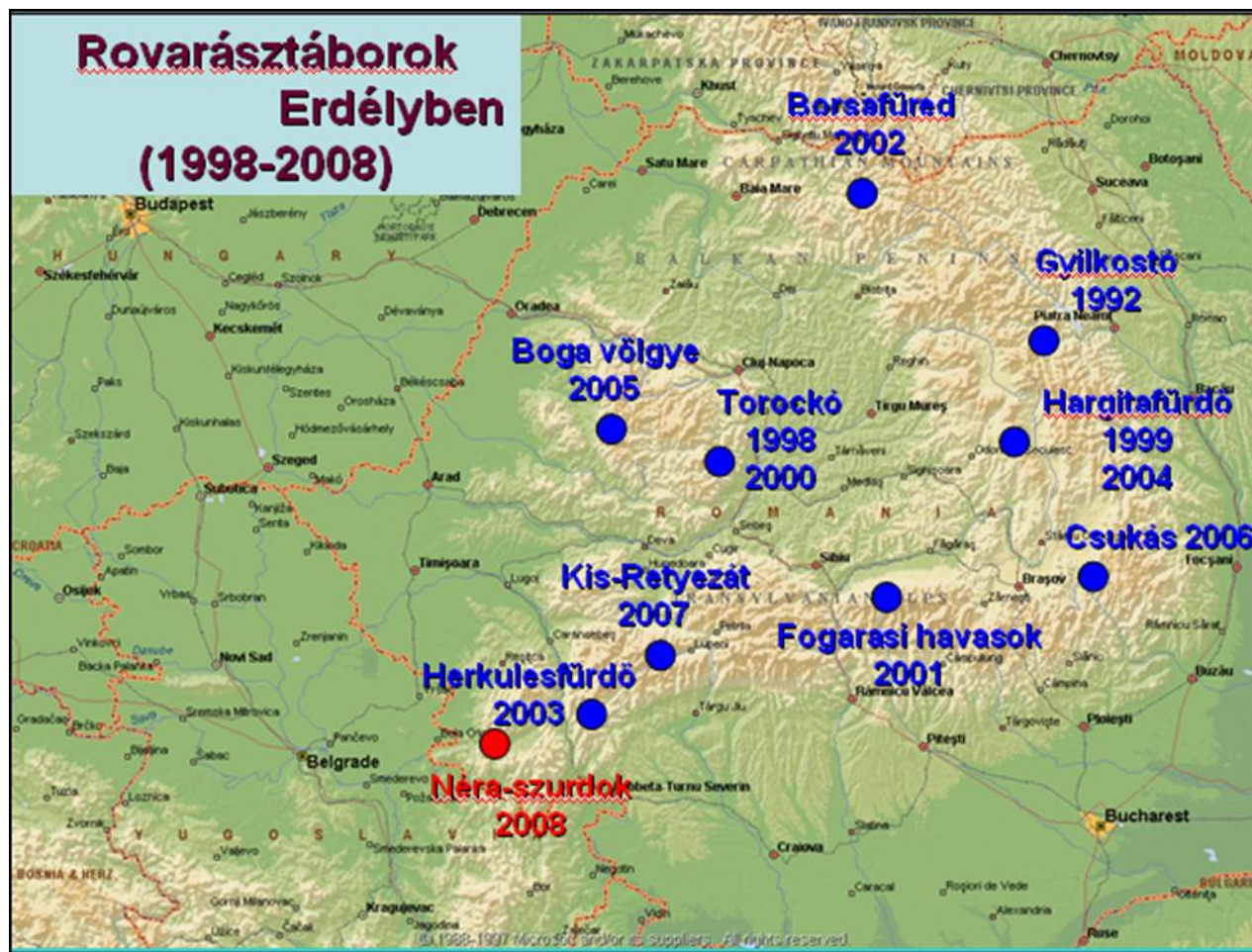
A terület jellegzetes állatai közül homoki viperát, kárpáti skorpiót, óriás énekeskabócát, szentjánosbogarat, óriás galacsinhajtót stb. láttunk. Egyedül a görög teknőssel nem találkoztunk, pedig minden leírás szerint itt igen gyakori.

Ott tartózkodásunk során két buszos kirándulást szerveztünk, mindkettőt Szerbia területére és mindkettőn igen sokan vettek részt. Az első utunk a Delibláti-homokpusztára vezetett, melynek egy része természetvédelmi terület, és melynek felügyelőjével dr. Höhn Mária még Budapestről megszervezte, hogy fogadjon. Délután a nándorfehérvári várra kapaszkodtunk fel, megpróbálva elképzelni az 1456-os híres csatát, eredeti színhelyen. A második buszos út szintén egy „leg”: közel 500 km-es út, melybe belefért a híres Szendrő, Galambóc vára, végig az Aldunai-szoros a szerb oldalon a Kis- és Nagy-Kazánnal, Vaskapuval, majd visszatérve Romániába a vízerőmű gátján, ugyanez visszafelé, csak a másik oldalon. Hosszú, fárasztó út volt, de a látvány megérte, nagyon kevesen mondhatják el magukról, hogy ezt megcsinálták! Még épp hogy világosban értünk el a szoros elején a kőbevésett, hatalmas kőtáblához, mely Baross Gábornak állít emléket az 1890-es években végzett szabályozási munkákért.

Idén is többen hoztak már elkészített, vagy kimondottan erre az alkalomra összeállított előadást, de a gazdag és fárasztó programok miatt ezekre csak három este került sor (Szócs Gábor „Kémiai kommunikáció a rovarok

életében”, Haltrich Attila „A Néra állatai”, „Kulturális értékek, melyeket látni fogunk”, Höhn Mária, Kerényi Nagy Viktor „A Delibláti-homokpuszta”, Tomkó Katalin „Al-dunai végvárak”).

A tábor szervezés adminisztratív részét, akárcsak az elmúlt években, Gátmezei Antalné (Kati), szakmai részét pedig Haltrich Attila végezte. Az idei Rovarásztáborról bővebben a Rovartani Tanszék honlapján lehet majd hamarosan olvasni, fényképeket nézegetni. Addig is az alábbi webalbum képei állnak rendelkezésre:

<http://picasaweb.google.com/haltrich2/RovarSztBorNRaSzurdok2008>

HA

RÖVID ORTHOPTEROLÓGIAI BESZÁMOLÓ A NÉRA-VÖLGYI ROVARÁSZTÁBORRÓL. Sáskák és szöcskék gyűjtésére a tábor ideje (júl. 6–13.) és időjárása is igen kedvező volt. Jelentős mennyiségű Orthoptera-példányt hoztam haza élve vagy halva (az utolsó példányok – *Pseudopodisma* sáska, *Tettigonia* szöcske – még életben vannak a NKI Állattani Osztályán, Julianna-major üvegházában). Különösen feltűnő volt a Magyarországon csak szórványos és ritka *Poecilimon* szöcskék és *Odontopodisma* sáskák gyakorisága. Sáskajárásról azonban ezúttal szó sem volt!

Természetesen a hazai fajok is "visszaköszöntek", de jól érzékelhető volt a nálunk ritka (pl. *Leptophyes discoidalis*, *Isophya modestior*, *Pholidoptera transsylvanica*) gyakoribbá válása vagy a nálunk egyáltalán hiányzó délies fajok (pl. *Poecilimon thoracicus*, *Oedipoda germanica*) jelenléte. Gyűjtésre kihasználtam még a legapróbb lehetőségeket is; így pl. Szendrő várának kopárosra nyírt udvaráról is előkerült egy faj (*Calliptamus italicus*), s Galambóc vára melletti sziklás élőhelyről is 4 faj példányai.

Az egynapos delibláti kirándulás különösen értékes volt orthopterológiai szempontból, ahol a buckák sztyeprétjeiről, a buckaközi tisztásokról még ritka domb- és hegyvidéki fajok is előkerültek (pl. *Paracaloptenus caloptenoides*, *Arcyptera microptera*, *Poecilimon fussii*). Egyelőre bizonytalan,

hogy korábban ismert volt-e ez a jelenség Deliblátról. Ennek nyomozása folyik, amely a nehezen hozzáférhető szerb irodalom miatt kicsit hosszadalmas. A gyűjtésben – mikért korábban is – most is akadtak lelkes segítők (főként Nagy Viktor, Kutasi Csaba, Haltrich Attila és neje). Köszönet nekik!

Nagy Barnabás

A NÉRA-VÖLGYI ROVARÁSZTÁBOR LEPIDOPTEROLÓGIAI VONATKOZÁSAI. A kultúrtájnak tekinthető területrészek nappalilepke-faunaképét a bárhol előforduló fehérlepkék (*Pieris rapae*, *P. napi*, *P. brassicae*) uralták. A Néra-szoros magasabb részének sziklái között azonban a becsesebb, sztyepp-sziklagyep élőhelyekhez kötődő magyar fehérlepke (*Pieris manni*) valamint balkáni fehérlepke (*Pieris pseudorapae balcana*) sem voltak ritkák. Ugyanott a boglárkalepkéket a sziklagyepéken tenyésző *Scolitantides orion* képviselte. Az erdőkben mindenütt gyakori volt a kis fehérsávospetke (*Neptis sappho*). Az ökörszemlepkék közül különösen sok volt a nálunk nagyon lokálisan található *Maniola tithonus* a Susara völgye, valamint a Néra oldalvölgyének rétjein. Utóbbin a boglárkák közül a *Lycaeides idas* is megfigyelhető volt.

A gyér számban repülő éjszakai lepkefajok többsége a déli, illetve mediterrán elterjedésű faunát képviselte, mint az *Odice suava*, *Methorasa latreillei*, vagy a Romániában csak a Bánátban talált *Mythimna scirpi*. Az előbbi, szárazabb élőhelyeken tenyésző fajok mellett a lápréteken élő ametisztbagolylepke (*Eucarta amethystina*) előfordulása „színezte” a faunaképet.

Simonyi Sándor

FUTÓBOGARAK A NÉRA-VÖLGYÉBEN. A kirándulások alkalmával a Néra partján nyílt jó lehetőség futóbogarak gyűjtésére. A kavicsos partszakaszokon az apró fűgéfutonc (*Perileptus areolatus*) mellett több gyorsfutó (*Bembidion*), például a díszes gyorsfutó (*Bembidion decorum*) fordult elő. A part menti nedves-homokos mélyedések szélén a ásófutrinka-fajok (*Dyschirius*) mellett a gömböcfutóval (*Omophron limbatum*), a száraz homokos parton pedig a ritka négyfoltos fővenyfutóval (*Lionychus quadrillum*) találkoztunk. Tocsogós, vizes élőhelyen, több turzásfutófajjal együtt sikerült gyűjteni a nálunk meglehetősen ritka Steven-turzásfutót (*Stenolophus steveni*) is.

A különböző élőhelytípusokba dr. Tallósi Bélával lehelyezett talajcsapdáink viszonylag kevés fajt gyűjtöttek. A nagytestű *Carabus*-fajok közül a balkáni futrinkát (*C. montivagus*) gyűjtöttük legnagyobb számban, de a bőrfutrinka (*C. coriaceus*), a kékfutrinka (*C. violaceus*) és a rezes futrinka (*C. ullrichii*) területre jellemző alfajai is előkerültek. Ez utóbbi fajnak úgy tűnik két alfaját is sikerült megfogni, az egyik a Néra jobb partján, míg a másik a Susara-völgyben került elő. A Néra folyó faunaválasztó szerepét dr. M. Kiss András a Bánát Múzeum ornitológusa is megerősítette, aki szerint ezt a közelmúltban lepkészeti kutatásokkal is igazoltak

Dr. Kutasi Csaba

Hirdetés

Közgyűjtemények, múzeumok, egyetemek, gyűjtők figyelmébe – Eladó egy kb 15000 példányt számláló, meghatározott, palearktikus ormányosalkatú (Curculionoidea) bogárgyűjtemény. Érdeklődni lehet a (06-1)-208-3152 telefonon vagy a irozner@gmail.com e-mail címen.

Gyászbogár (Tenebrionidae) gyűjtemény – Eladó egy kb . 4-5000 példányt számláló nagyrészt indet. palearktikus gyászbogár gyűjtemény (Tenebrionidae). Érdeklődni lehet a (06-1)-208-3152 telefonon, vagy az irozner@gmail.com e-mail címen.

Sajtófigyelő

Ebben a rovatban megjelenő közlemények tartalmáért a szerkesztőség felelőséget nem vállal. Az itt közölt cikkek a nyomtatott és elektronikus sajtóból lettek átvéve.

A hangyák iránytűje

Megy a hangya az ösvényen és egy levéldarabkát cipel. Ő a levélvágó hangya. Időnként megáll, és egy-egy illatpöttyel jelöli meg az ösvényt. A hangyák persze ennél lényegesen bonyolultabb módon is tudnak tájékozódni. Ha vissza akarnak jutni a bolyba, jól emlékeznek mindenféle tereptárgyra, és

persze a Nap járását is figyelik. A Smithsonian Trópusi Kutatóintézet két munkatársa, Robert Srygley és Andre Riveros szerint a hangyák még ennél is érzékenyebbek. A kutatók azt gyanították, hogy a mágnesség is szerepet játszik a levélvágó hangyák tájékozódásában. Kísérleteik során felemelték a hangyákat a felderítő ösvényről, véletlenszerűen elfordították, aztán egy olyan közeli ponton tették le őket, ahol nem látták sem a földi tájékoztató jeleket, sem az égboltot. „Azt vártuk, hogy visszafordulnak az ösvény felé, mert ez esik hozzájuk a legközelebb, amit fel tudnak ismerni” – mondja Srygley. Ehelyett a legtöbb hangya elindult a boly felé. Amikor a kutatók erős elektromágneses impulzusokkal megzavarták a rovarok nyilvánvaló földmágneses érzékelését, a kísérleti alanyok véletlenszerű irányokba indultak el. Amikor pedig 180 fokkal fordították meg fölöttük a mágneses mezőt, a hangyák mintegy fele az új erővonalakat követte, és a bollyal ellentétes irányt választotta. (g)

(Sárga TV ujság, 2008. VI. 4.)

Kiengedik a cseh lepkecsempészeket

Ideiglenesen szabadlábra helyezik azt a két cseh tudóst, akiket Indiában tartóztattak le csempészés vádjával, közölte az AFP szombaton. A két férfi elengedését petícióban is kérte számos szakember a világ minden tájáról.

Az 52 éves Emil Kučerát és az 51 éves Petr Šváchát még júniusban vették őrizetbe az észak-indiai Dardzsiling városának egyik szállodájában. A rendőrök rájuk törtek a szobájukban, és azzal vádolták őket, hogy rendkívül ritka pillangókat és rovarokat gyűjtöttek, hogy aztán az interneten értékesítsék. Miután átkutatták őket, 50 különböző fajhoz tartozó értékes rovarot találtak náluk. A rendőrség szerint bizonyítékok vannak, amelyek a bűnösségüket igazolja.

A cseh tudósok tagadják, hogy üzletelni akartak, a bíróság azonban néhány hete megtagadta szabadlábra helyezési kérelmüket. Kiengedésükért a világ számos tudósa fogott össze, ötszázan írták alá petíciójukat, amit az indiai kormányfőnek juttattak el.

A bíróság végül szabadon engedte a két férfit, de nem hagyhatják el az indiai várost a hatóságok engedélye nélkül, és hetente kétszer jelentkezniük kell a helyi rendőrségen. A bírósági meghallgatásuk következő fordulója augusztus 12-én lesz.

(Index-Független Hirügynökség, 2008. július 26)

Petr Švácha, entomologist associated with the Academy of Sciences of the Czech Republic, was fined **Rs. 20,000 (kb. 73.000 Ft)**, while Emil Kučera was sentenced to **three years'** imprisonment by the court of the Chief Judicial Magistrate, U. K. Nandy.

(The Hindu Online edition of India's National Newspaper, Thursday, Sep 11, 2008)

MRT hírek

MRT Választmányi ülés – 2008. szeptember 19. Jelenlevők száma 24 fő, meghívott vendég Fónagy Adrienn. Távol vannak: dr. Haltrich Attila és Szalóki Dezső. Az ülés dr. Vig Károly elnök beszámolójával kezdődött, a következő témákban, melyeket hetekkel előbb már e-mailben kiküldött a választmány tagjainak: részvételünk a Dél-Afrikában megrendezésre került rovarani kongresszusról; pályázat benyújtása a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség felé; gondolatok a 2010-ben rendezendő Nemzetközi Rovartani Kongresszusról; SZJA-ból idén az eddiginél több bevétel folyt be: 470 ezer forint; az elnök és a titkár aláírták a Társaság cégbírósági bejegyzését; Rovarász Híradó 50. száma kipostázva; rovarani témájú kiadványok megjelenésének közlése a Híradóban; Előadói ülések fejlesztésének és megtervezésének szükségessége; „Rovartudás egyeteme” címmel előadássorozat indítása a nagyközönség felé. Ezután Simonyi Sándor javaslatot tett munkaterv készítésére az előadások összeállítására. Majd Gaskó Kálmán az 50. évfordulóját ünneplő Herman Ottó Biológiai Körre emlékeztette a Választmány résztvevőit. Később újra az elnök kapott szót, elmondta, hogy az előadói ülések terembérlete 2008 végéig megoldott. A szeptemberi „rovarászmajális” lehetőségét a Választmány leszavazta. Szabóky Csaba rövid beszámolót tett az idei rovarász kirándulásról a Duna-Ipoly NP területén a Börzsönyben. Végül a tagdíjhátralékosok problémáját elemezte a Választmány.

Rahmé Nikola

Rövid hírek

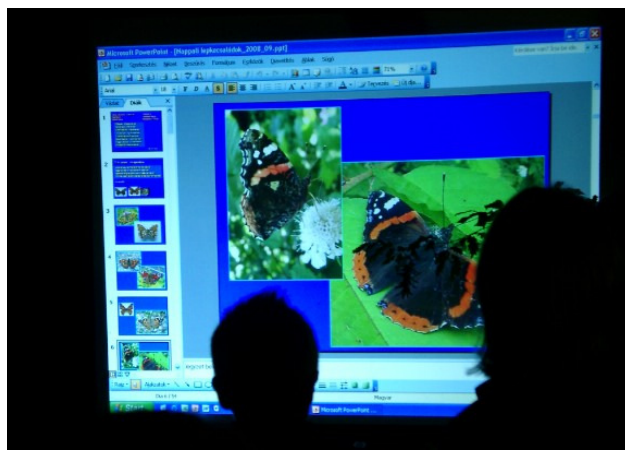
Kutatók éjszakája 2008. szeptember 26. A Kutatók Éjszakája az Európai Bizottság támogatásával zajló egész napos eseménysorozat, amelynek célja a kutatói életpálya és a tudomány népszerűsítése elsősorban a 10-18 éves diákok körében. A BCE Rovartani Tanszéke még áprilisban úgy döntött, hogy „Fénycsapdázás” címmel vesz részt ezen a rendezvényen, amit Magyarországon most rendeztek meg a harmadik alkalommal. Regisztrálni az Interneten lehetett korlátozott számban, de a meghirdetett 25 hely már az első

hét végén betelt. A programot a tanszék laborjában kezdtük, ahol mikroszkóp alatt a vadgesztenye-aknázómoly (*Cameraria ohridella*) lárváit és bábjaikat tanulmányozhatták az érdeklődők. A nálunk élő lepkecsaládokat és jellegzetes (lehetőleg nagy és színes...) képviselőiket gyűjteményünk tucatnyi, asztalokra helyezett dobozával ismertettük, miközben projektorral magát a lepkegyűjtést mutattuk be. Majd kísérteltünk az Arborétumunk legsötétebb pontján felállított megvilágított lepedőhöz, ahol sikerült pár fényre repülő rovar (araszoló-, bagolylepke, barnafátyolka, óriásszünög stb.), valamint azok begyűjtését megmutatni.

Ugyancsak bemutattunk egy fénycsöves hordozható csapdát, valamint folytattuk a vetítéseket is egy második projektor segítségével. A program első részén az Index munkatársai is részt vettek, akik másnap egy rövid írással és fotósorozattal számoltak be az általuk tapasztaltakról.

<http://index.hu/tudomany/kutejsz/>

HA

NEMZETKÖZI ROVARBÖRZE ÉS KIÁLLÍTÁS

2008. november 23. szombat 9-15 óráig

Információ és asztalfoglalás: Gaskó Kálmán .Tel. (1) 33-80-211, mobil: 06-30-537-2977

Helye: KMO Művelődési Ház, 1191 Budapest, Teleki-u. 50.

Megközelíthető az M3-as metró Kőbánya-Kispest végállomástól illetve az 50-es villamossal a Kossuth térig, és onnan 5 perc gyalog.